

تصویر ابو عبد الرحمن الحکرمی

زنجیره‌ی حاوه‌لانی پیغمبر

(۱۸)

زهیدی کوری حارثه

حبیب محمد عید

سال ۱۴۰۶ هجری

منتدی اقرا الثقافی

www.iqra.ahlamontada.com

پۆڤەبەزاندنی جوژمەها کتێب: سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پەراي دانلود کتایبهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

للكتيب (کوردی . عربي . فارسي)

زنجیره‌ی هاوہ لانی پیغمبر

(۱۸)

زہیدی کوہی حارثہ

حبیب محمد سعید

چاپخانہ‌ی نیرشاد - بغداد
سال ۱۴۰۶ ک

بسم الله الرحمن الرحيم

نازیزه کانم ، نهی هاوه له شیرینه کانی پیڅه بهری

خوا ..

سهلامیکي گهرم و گورپتان پیشکesh ته کهم .
کاتی که چمکی له زیانی هدرکامتان شارهزا
ته بهم ، زیاتر گهره یی ئیسلامم بو ده رته کهوی ، کهوا
ئیوی مهرد و قارمانی پهروه ده کردوو . . بویه
شانازی پیوه ته کهم - به پیی توانا - زیانتان پیشکesh
بکه به موسلمانان ، تا به شکوم - به کومه کیی خوا -
بتوانن موسلمان و نه فام جیا بکه نه وه و ئیتر بیا
چاوبه ست کردن بهس بی و کهم شیر ی بی هه وین
بنین ..

پیشکش

پیشکش بیت :

● بهو موسلمانانہی کہ له وه زعی ئه مړوی خوږیان
و ټاينه که یان ښاره ران و بهو پښه ش ده ستیان داوہ ته
همول و کوشش بو بهر ز کردنه وهی ئالای « لا اله الا
الله » .

● بهوانه یس که ئاماده ن گوی له دهنگی
راسته قینه ی میژوو بگرن ، تا بزائن کئی به راستی ،
بئی فیل و ده ست برین ، خزمه تی گرووی ئاده می
کردووه .

پیشہ کی

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيد
المرسلين محمد وآله وصحبه أجمعين •

تہا ٹیسلام رزگار کردہ •• بہرزی و پایہ داری
ہردو جہان تہا لای ٹیسلام دست تہا کوئی •••
ہموو ریازی گالہ و فشہ و هاش و لووشی چہند
روژیکہ ، دیت و دہپوا ، تہنجامہ کشی بوش و
بی مایہ یہ ••

تہوانہی دل بہو ریازانہ خوش تہکن ، میشکیان
بچووک و بیریان تہسک و چاویان کہم بینایہ • توانایان
نیہ لہ ریگای سہر فزایی تی بگہن •• چہندی
گہورہ و ناودار بن ، بہم بیروہستہیان ، ٹینجا زیاتر
بچووک تہبنہوہ ••

چہندی ہلہمت بو پیشہوہ بہرن ، لہ سایہی
تہفامیدا ، ٹینجا بہرہو دواوہ یتیان تہخلیسکی ••
بہلام مروّفہ دل پاکہ خوابی دواوہ کان ، رہحمت

و سوۆزی به لیشاوی خوایان به سهرا ئه پزی ..
به برنامه ی خوا ، به شیوه یه کی ناوازه دهستی یارمه تیان
بو درێژ ئه کا و پهروه رده یه کی تیرو ته واویان ئه کا و
بو رزگاری ئاده میه کان ئه یان خاته کار ..

• نامیلکه ی ئهم جارهمان کورته یه کی ژیا نی
ئاده میه که که ئیسلام گه یشته فریای ، ههروه ک
گه یشتو ته فریای ملیونه های وه ها ، تاله نه فامی
رزگاری کا و دله ئاماده که ی له نووری قوڕئان پر کا
و بیته هه ل گری رنگای هیدایهت بو ناسینی خوا ی
گه وه ..

نووسهر

سیروان

۱۴ ی/ صهفه ر/ ۱۴۰۶

ياسای نه فامی

هەر کاتێ نه فامی بالی رهشی کیشا به سهر ژيانی
ئاده میزادا ، هیچ شتی له شوینی خوڤا نامینیهوه .
هموو کاروباری تیک نه چی . هموو خراپه و تاوانیک
له دهستی ئاده میزادی ستم کار نهوه شیهوه ، زوړیش
به ناردهوا نه چه وسینرتیهوه . مرؤف و یژدان و
غیره تی به نهج نه بی . ته نها بیر له رابواردن و
دهست روشتنیکێ ئازهلێ و درپندانه نه کاتهوه .

نهو کاتهی که هیشتا قورئانی پرۆز نه هاتبوه
خوارهوه نه فامی گه شتیهوه چله بۆیه . سه راپای
سه رزهویی پر بوو له ستم و جهور بو به دهست هینانی
ژیانیکێ کورت . به تایبه تی دوورگی عه ره بی که
ياسای خیلایه تی و ره گه زپه رستی ده وریکێ
درپندانه یان نه بینێ . ياسای « أنصر أخاك ظالماً أو
مظلوماً ، واته : پشت گیری براههت به ئیتر سا ستم کار
بیت یان ستم لی کراو ، هموو میشکینکی پر کرد بوو .

هه موو بیر و ههستیکی خه لکه که بو ئه وه بوو چوون
هوژه کهی خوئی سه رخات و به رهوا و ناپهوا بهرگری
لی پکا ..

ئه وه بوو جازیکیان هه ندی له هوژی نه وهی
قهین کتوپر دایان به سه ره هوژی نه وهی مه عن دا و
شمشیریان خسته گهردنی ئه وه خه لکه وه بی ئه وهی
ئاگادار بکرین و رهنگه هویه کی ئه وتویشی نه بوو بی ..
دوای دهست وه شاندن دهستیان کرده تالان و برۆ و
ههرچیان بهردهست کهوت له ئازهل و وشتر دایانه بهر
و ژن و منالیشان به دیل گرت و کردنیانه کوپله و
به نده ..

به وه هه لمه ته هوژی هه عن زیاتیکی زووری لی
کهوت ، له کاتیکا زیان و گوزهران و ئازهل و بهر بووم
به وه ئاسانییه دهست نه ئه کهوت .. به لام میشکی نه فامیی
نه سوژی تیایه و نه بهزه یی ..

ئهم رووداوه له کاتیکا بوو که سوعدای کچی

ته‌عه‌به‌ی خیزانی حاریشه‌ی که‌عبی به‌خوی و زه‌یدی
 کو‌ریه‌وه‌ هاتبووه‌ ناو خزمه‌کانی له‌ نه‌وه‌ی مه‌عن بو
 سه‌ردان و چاوپێ که‌وتنی خزم و خویش ..
 خا‌یه‌کی له‌وانه‌ی به‌ دیل که‌وته‌ ده‌ست نه‌وه‌ی
 قه‌ین زه‌یدی کو‌ری حاریشه‌ بوو ، ئه‌ویشیان دایه‌ به‌ر
 و بردیان ..

زه‌ید له‌و کاته‌دا منایکی بچووک بوو . تازه
 ته‌مه‌نی به‌ره‌و هه‌شت سالی خوی ئه‌کوتا ..
 به‌ پێ یاسای نه‌فامی سه‌ربه‌ستی زه‌ید زه‌وت
 کرا ، پێ ئه‌وه‌ی هیچ تاوانیکی کردیت و پێ ئه‌وه‌ی
 ئاگای له‌ هیچ جه‌نگ و دوژمنایه‌تیه‌ک بیت .. به‌لام
 نه‌فامی وه‌ک شیت وایه‌ قسه‌ی له‌گه‌ڵ نا‌کرێ و هیچی
 لی نا‌گیرێ .. نه‌فامی زۆر لای ئاسایه‌ هه‌موو
 هه‌نگاوێک بگیریته‌ به‌ر ، ئه‌گه‌رچی ده‌ره‌ق به‌
 پێ تاوانانیش بیت ، به‌و مه‌رجه‌ی به‌رژه‌وه‌ندی تیا بیت ..
 زه‌یدی کو‌ریه‌ی پێ تاوان - وه‌ک جه‌نده‌ها مرو‌قی
 تر - به‌ره‌و بازا‌ری عو‌کا‌ظ خرایه‌ ری .. له‌وی

مامه لهی خرایه سهر و فروشرا ۰۰ به ناپه واکرایه
 بهنده ۰۰ له دایک و باوکی سهر واکرایه خزمهت کاری
 مالان ۰۰ دایکی دامووی ، کوپی خوشه ویستی لی
 سهر واکرایه دهستی خالی و هه ناسه ی سارده وه گه پرایه وه
 ماله وه ۰۰

له و لاوه دهوله مه ندیکی قوپه ییشی ، که ناوی
 هه کیمی کوپی هه زامی کوپی خووه یلید بوو ،
 زهیدی کپی به چوارصده درهم ۰۰ نهک ته نه زهید ،
 به لکو چند منالکی له و به ندانه ی کپی و هینانه وه بو
 مه که ۰

کاتی که هه دیجه ی کچی خووه یلید له
 گه پانه وه ی هه کیمی برازای ئاگادار بوو ، رویش بوو
 لای بوو به خیرهاته وه کردنی ، نهویش له جیاتی دیاری
 و یشکهشی به پووری وت :

پووری گیان ، له بازاری عو کاظ چند منالکم
 کپیوه ، جا بزانه کامیانت به دله له ناویانا هه لی بزیره
 و یشکهشت بیت ۰۰

خه‌دیج‌هی ژیر و سه‌لیقه‌دار به جوانی له
 مناله‌کان ورد بوویه‌وه تا به‌نده‌یه‌کی زیره‌کیان لی هل
 بژئری ۰۰ دواي سه‌رنج‌دان زه‌یدی کوری حاریشه‌ی
 هل بژارد ، چونکه به شیوه له به‌نده‌یه‌کی ژیر و
 زیره‌ک نه‌چوو ۰۰ هه‌کیمیش ره‌زامه‌ندی خو‌ی
 ده‌برپی و زه‌یدی خسته‌گه‌ل خه‌دیجه و نه‌ویش
 برده‌وه ماله‌وه ۰۰

خوای گه‌وره وۆزی به‌خه‌یری له زه‌ید
 کرده‌وه ، هه‌ر وه‌ک له دایک و باوکی سه‌نرا ،
 گه‌یاننده‌ ده‌ستیکی پڕ له سۆز و به‌زه‌یی ۰۰

خه‌دیجه ئافره‌تیک‌ی دامه‌زراو و پڕ دانایه‌تی
 بوو ۰۰ قورس و سه‌نگین بوو ۰۰ خاوه‌نی سامان
 و دارایی بوو ۰۰ خاوه‌نی ریز و پایه‌یه‌کی بی‌ته‌ندازه
 بوو له ئۆ قورپه‌شا ۰۰

دواي نه‌وه زۆری پێ نه‌چوو خه‌دیجه شووی
 کرد به سه‌رداری مرو‌فایه‌تی ۰۰ به‌خوشه‌ویستی

خواه... به فوچه ممدی کوپی عه بدوللا - صلی الله
 علیه وسلم - دواى نهووى بوى دهر کهوت له ره وشت
 و خووی پیاوانه دا هاوتای نه و سهرزه ویی پیاوی
 وه کو نهوی به خوویه وه نه دیوه و نایشینى ..

جا دواى گواسته وه و دامه زران ویستی خه لاتیکی
 زور به نرخ و به ها پیشکesh به میردی خوشه ویستی
 بکا ..

جا هرچه نده خه دیچه خاوه نی سامان و
 داراییه کی زور بوو و نهی توانی چاکترین دیاری
 بهیدا بکا بوى ، به لام بریاری هاته سهر نه وه هیچ
 خه لات و دیاریه کی دهست ناکه وی وه که زهیدی تازین
 و ره وشت بهرز .. بویه پیشکeshی کرد ..

جاریکی تر خوا دهرووی له زهیدی بهنده
 کرده وه . جاران تهنها له سایه ی سوز و میهره بلانی
 خه دیچه دا نهزیا ، که زور له دایکی زیاتر دلی پی
 نه سایه وه .. وا ئیستا که وته سایه و میهری سوز

و میهره بانی موحه ممدی به کهم یای مرؤ فایه تیه وه ،
که چه ندان قات زیاتر جیگه ی باو کی بو گرتبوویه وه ،
بگره به هیچ شیویه که هستی به بی کهسی و به
دووری کهس و کار و خزیه بانی نه نه کرد ..

زهید که وته خوشیی و شه دمانیه وه .. لهو په پری
به خته وه ریی و کامه رانییدا ژیانی نه دایه سهر ..
هه رگیز نه خوی و نه خاوه ن مال حیسانی به نده یه تیان
بو نه نه کرد .. لهو په پری ناز و نیعه تا ژیانی نه دایه
سهر .. نه مهش له کاتیکا بوو که هیشتا قورئانی
پیروز نه ها تبووه خواره وه سهر موحه ممدی پشه و امان
- صلی الله علیه وسلم - .

به لئج ، زهید لهو په پری خوشیدا نه ژیا ، به لام
دایکی جگه رسووتاو و کوست که وتووی به مهی
نه نه زانی .. هه میشه خه ریکی گریه و فرمیسک ریزان
بوو به دوا یا .. خه و و حه سانه وهی لا هه ل گرا
بوو .. هه ناسه ی به دوا ی زهیدی جگه رگوشه یا هه ل

ته کیشا .. نهی ته زانی دهمستی کنی که وتوو و چ مالی
مه نزلئ شه و روژیه تی ..

ئای که دایک و باوک و خوشک و برا و
کەس و کار فرمیسک شه پیتزن به دواي شه هه موو
جگه رگوشه و خوشه و یستانه یانا که یاسای نه فامیی
به ناپه و دووریان ته خاته و و سه رنگونیان ته کات ،
بی ته و می تاوانیکیان له دهمست دا که وتبی !!

به لئی ، دایکی زهید نهی ته زانی کوڕبهی ئازیزی
له کوپه ؟ نهی ته زانی ، ئایا زیندوو و به ته می بی ،
وه یا مردوو و دهمستی لی بشوا !

به لام هه زاره چی بکا ؟ بو کوئی پروا ؟ چی بکا له
بیابانی دوورگهی عه ره بی و چون هه وائی بزانی ؟
هیچ چاره یه کی نه بوو جگه له و می خه و خوراسی
لا هه ل گیرا بوو و فرمیسکی وشک ته ته و ویه و ..
باوکیشی پیاوانه نهی ته توانی پی بخاته ژیری
و به هه موو لایه کا ته سووپایه و و هه وائی زهیدی

جگه رگۆشەى ئەپىرمى ۰۰ لە گەل ئەم مە،وو
 ماندوو بوون و گەپان و پرمیارانەدا ، ئەویش فرمىسكى
 وشك ئەمە بوویەو ۰۰ جا ھەر كەسئى بەم
 تائى كۆردنەو مەدا تى پەپى ئە كۆردى ، نازائى مەوال
 ئەزانى كۆرپەى ئاوا چەند زەحمەتە ۰۰ داخۆ چەند
 كەس بەو مەراقەو سەریان نایتەو و بەيەك گەشتى
 كەوتىتە قىامەت؟ ھەر كەسئى دلى بداتى بەش بە حالى
 خۆى مەناوى دىتە تىش !

حارىتە زۆر شوین گەپا ۰۰ زۆر ماندوو بوو ،
 ئا لە ماندوو بوون و خەفەت خواردنیا ئەم مەلەستە
 دلتەزىنە كاریگەرەى وت :

بَكَيْتُ عَلَى زَيْدٍ وَلَمْ أُدْرِ مَا فَعَلَ
 أَحْيٍ فِرْجِي أَمْ أَتَى دُونَهُ الْأَجَلَ ؟ -
 فَوَاللَّهِ مَا أُدْرِى وَأَنِي لَسَائِلٌ
 أَغَالِكَ بَعْدِي السَّهْلُ أَمْ غَالِكَ الْجَبَلُ
 تَذَكَّرْنِيهِ الشَّمْسُ عِنْدَ طُلُوعِهَا
 وَتَعَرَّضُ ذِكْرَاهُ إِذَا غَرِبَهَا أَقْلُ

سَيِّئٌ عَمِلَ نَصَّ الْعَيْسَ فِي الْأَرْضِ جَاهِدًا
 وَلَا أَسْأَلُ التَّطَوُّفَ أَوْ تَسْلَمَ الْإِبِلَ
 حَيَاتِي، أَوْ تَأْتِي عَلَيَّ مَنِيَّتِي
 فَكُلُّ أَمْرٍ فَإِنْ وَإِنْ غَرَّهُ الْأَمَلُ

حاریشه ده‌ری ته‌بری که‌وا زو‌ر گریاوه به شوین
 زه‌یدا و سه‌رسام ماوه داخو ئایا زیندوو بی یا کو‌تایی
 به ته‌مه‌نی هاتوو ، داخو ئایا ئیسه له کو‌ی بی ؟ له
 ده‌شت ، له شاخ ؟ هه‌رچی خو‌ر هه‌ل دیت ، چونکه
 زه‌یدی کو‌ریه‌ی خو‌ری زیان و رو‌شنایی چاوه‌کانی
 بووه ، نه‌وی بیر ته‌که‌وته‌وه ، تا که ئاوا ته‌بی ، له
 بیری ته‌چیه‌وه . . ئینجا بریاری کو‌ل‌نه‌دان ته‌دا له
 گه‌ران به شوینیا و ده‌ری ته‌بری یا ته‌بی زه‌یدی مایه‌ی
 زیانی ده‌ست که‌وته‌وه، یان له و پناوه‌دا ته‌مه‌نی ته‌واو کا و
 سه‌ر بنیه‌وه . خو‌ دیاریشه هه‌موو که‌سی هه‌ر ته‌بی
 بمری ، به‌لام کو‌یر تا ماوه به ته‌مانی دوو چاوی ساغه . .
 حاریشه ده‌ری برینی چو‌ن جگه‌ری کل‌یه‌ی

سەندوۋە بۆ كۆپەكەي و تا ھەوالى نەزانى دلى
 دانامركىتەۋە .. جا خۆ ۋە نەبى تەنھا جەرگى حارىتە
 بەم شىۋەيە بېرپا بى .. ھەموو رۆژى لەم سەرزەۋىيەدا
 ھەزارەھا ، بەلكو ملىۋنەھا باوك ئا بەو شىۋەيە بە
 دەست كارى ناھەموارى نەفامىيەۋە ئەنالىن .. كە
 سايە و سىپەرى بەرنامەي قوپ ئان دەست نەكەوت كەس
 ناھەستەۋە !

بەم بۆنەۋە پىۋىستە مۇسلمانانى تەم سەردەمەش
 چاك بزەنن نەفامانى سەرزەۋىي بەۋەپىرى بىۋىژدانىي
 و بىۋەزەيەۋە دىرى ئىسلام و مۇسلمانەكان ۋەستاون ..
 جا پىۋىستە بەم زانىنە بېرىارى خۇيان يەكلايى
 بىكەنەۋە :

ئەگەر شىۋىنى ئىسلام بىكەون ئىۋەتا دىرايەتىي و
 پىلانى كافران لەۋەپىرى پىلەدايە ..

خۆ ئەگەر ۋازى لى بىنن و ئاللى نۆكەرىي
 ھەل كەن ، ۋە نەبى دوزمن بىتە دۆست و دەستى

یارمه تی و خوشه ویستی بۆ جیهانی چهوساوه درێژ کا
 .. به لکو ئه بین چهند سه دهیه که ناوچه جور به
 جوره کانی جیهانی ئیسلامی وان له ژیر چنگی کافراند
 و به دوژمنایه تی و ویران کاری به و لاوه به هیچی تر
 هه ل نه ساون .. هه موو مه به ستیکان له ناوبرنی
 موسلمانانه کانه چ خویان و چ سامان و خیر و بیری
 ولاتانیان .. ره نگه هه ندیکش به خه یالی خویان
 ژیانان وه ده ست هینای .. به لام داماوانه نازانن
 ژیانن نوکهری و چاوشووری و جاسووسی و
 میلله ت فروشتن ژیان نه و روژ به روژ گهلانی
 موسلمان زیاتر په شیو حال ئه بن ..

که واته کافرانی سه رزه ویی نیازیان ئه وهیه
 هه رچی وۆله ی موسلمان هه یه سه رگه ردان و بی ئه نجام
 بن و خاکی ئیسلامیش ویرانه بیت .. جا که موسلمانان
 ئه مه یان بۆ ده ر کهوت که : دوژمن هه ر دوژمنه و
 نیازی گلاوی ده رهق به موسلمانان ناگۆرێ ، چاک
 وایه هیزی خوای گه وره له خویان نه کهن و پالی پتوه

بدمن و بو رزگار کردنی خوڤان و بهره کانی دواوه یان،
 ههروه ها بو رزگار کردنی ئاده میه کانی تر ، دهست
 بگرن به قورئانی پرۆزه وه ، مهرگ به مهردایه تی
 چاک تره تا به سه رشوپی . . ئازایه تی و گرتی ریگی
 راست هیزی خوی له گه لایه و سه رکه وتی ههردوو
 جیهان پاداشیه تی ، به لام نوکه ری و چاوشوپی و
 شوین که وتی کافران ، خه شمی خوی به دواوه یه و
 خه جاله تی و رهنگ زه ردی ههردوو جیهان سزایه تی . .

به دیدار شادبوون

حاریشه و زنه‌که‌ی و کهس و کاریان له دووری
زەیدەو و ئەتلانەو و خەفەتی بی‌ئەنجامیان ئەخوارد ..
تا ئەو بوو هەندێ له پیاوانی هۆزه‌که‌ی زەید ، به
نیازی هەج کردنی سەردەمی ئەفەمیه‌و و رێیان کهوتە
مەکە .. له کاتی‌کا خەریکی تەوافی مالی پیروژ
بوون ، سەریان کرد و زەید هات به پیریانەو ،
یه‌کتیریان ناسیه‌و .. دوا‌ی هە‌وال‌پرسیین و
به‌خێرهاتن بۆیان دەرکهوت زەید و له مەکەدا ..

دوا‌ی تە‌وا‌و‌کردنی کاروباری هەج به‌ره‌و و لا‌تی
خۆیان گه‌رانه‌و و مژده‌ی چاوپێ‌که‌وتنی زەیدیان دا
به باوکی ..

خۆشی که‌وته‌ دلی حاریشه‌و .. که‌واته‌ زەیدی
خۆشه‌ویستی ماوه .. و له مەکەدا .. له شاری
پیروژدا .. له پهنای که‌عبه‌ی پایه‌داردا ..
وای به چاک زانی به‌ زووترین کات له‌گه‌ڵ

که عبی برایا بکهونه ری و خوځیان بگهینه نه زهید .. بو
نهمهش نهووندهی که پتویست بوو پاره و سامانی له گهل
خویا هیتا تا هر چونی کردوو زهید له دیلی و
به ندایه تی رزگار کا ..

به پهله بهر و مه که که و تنه ری ..

نای که گه شتیکی خوش و به تام بوو . گه شتی
بیابانی چول و بی تاو زور مهینه ته .. به لام نهم
گه شته ی حاریشه وه گه شته کانی تری نه بوو که به
شوین زهیدا نه گه پرا ..

که گه یشه مه که ، هه والیان زانی زهید وا له
مالی پیاوینک به ناوی موحه ممه دی کوپی عه بدوللا ..
چوونه ماله وه لای پیان وت :

نه ی کوپی عه بدولمو طه لیب ، توه دراوسینی
مالی خوان ، دیل رزگار نه کهن و برسیی تیر نه کهن
و نه گه نه فریای ستم لی کراو .. وا تیهش به بو نه ی
نه و کوپه مانه وه که لاتانه هاتووینه ته خرمه مت و

چه‌ندی پوښت بیت پارمان له‌گه‌ل خو‌مان هیناوه ،
جا پیاوه‌تیمان له‌گه‌لا بکه و به هدر چه‌ندی بووه
به‌ری بده بو‌مان ..

فهرمووی :

ټهو کورپه‌ی که مه‌به‌ستانه ، کښه ؟

وتیان : زه‌یدی خزمه‌ت‌گوزارت ..

فهرمووی : ټهی شتیکی ترټان ناوې له‌وه چاکتر

بیت ؟

وتیان : کامه‌یه ټهو شته ؟

فهرمووی : من زه‌یدتان بو بانگ ټه‌کم ، جا

ټیوه‌ش پرسپاری لی بکه‌ن بزائن پی خوشه‌لای من
بمیتته‌وه یان بیتته‌وه له‌گه‌لتانا .. خو ټه‌گهر ټیوه‌ی

هه‌ل بزارد ټه‌وا به بی پاره پشکه‌شتان بیت ، وه ټه‌گهر

منیشی هه‌ل بزارد ، منیش ټهو کاته ، به خوا ، هه‌رگیز

ده‌ست له‌که‌سی هه‌ل ناگرم که منی هه‌ل بزارد بی ..

واته : به‌لی ټهو ټسته به‌نده‌ی منه و ټه‌توانم بی

پرسی خوی بی فروشم ، به‌لام ټهو که من هه‌ل

بژړی هەرگیز دهست بهردازی نابم ..
خاوه‌نی د‌روونی فراوان هم‌یشه ک‌ری پ‌اوانه‌ی
لې ته‌وه‌شیت‌وه .

ته‌وانیش به‌مه زوړ پی‌خو‌ش‌حال بوون و
ره‌زامه‌ندی خ‌ویانیان د‌ر بر‌پی که ته‌مه ته‌رپ‌ری
ویردانه و له‌م ریگایه‌ش چاک‌تر نه !

موحه‌مه‌دی خو‌شه‌ویستان - صلی الله علیه
وسلم - زه‌یدی بانگ ک‌رد و ف‌رمووی : ته‌انه ک‌ین ؟
وتی : ته‌مه حاریشه‌ی ک‌وړی شوراحیلی باوک‌مه
و ته‌مه‌ش که‌عبی مامه‌مه .

د‌رووی : خو‌تم ک‌ردووه به‌ر پ‌شک : ته‌گ‌ر
ته‌وې ته‌توانی بر‌و‌یت‌وه له‌گ‌لیانا ، وه ته‌گ‌ر ته‌وې
ته‌توانی لای من بم‌یت‌وه .

زه‌ید - به‌ بې‌هیچ وه‌ستان و دوو د‌لیه‌ک - وتی :
به‌لکو ه‌ر لای جه‌نابت ته‌م‌نمه‌وه .
تازیر و خو‌شه‌ویستم ته‌ی پ‌نغه‌به‌ری خوا ..

ئەي رۆشنایی چاوە کانمان .. ئەي پزیشك و دەرمانی
 دلە کانمان .. ئەي فینکی و حەسانەو و ساغیی
 لاشە کانمان .. رەوشتی بەرزت .. دەرروونی فراوانت
 .. هەلس و کەوتی پیاوانەت ، هەر کەسێ شارەزایان
 بێت ، ئەتوانی لێت دوور کەوتنەو ؟ تا تۆی بەپێز
 و خۆشەویست بۆ کەسێ دەست بەدەیت و بتوانی لـ
 خزمەتتا بمیشتەو ، کێ ئاوێ بە لای دایک و باوکی
 خۆیەو ئەداتەو ؟ هەموو دایک و باوکی بە قوربانت
 .. بن

زەید خۆی شایانە و ماله کەت هەل بژێراو
 بۆی تا گەشتی زەمینی بە سەری بەرزەو تەواو کا و
 قیامەتیشی مسۆگەر کا ..

زەید خۆی خواپێ داو ، وای رێی لـ ماله کەت
 کەوتوو ئەي سەرداری مەروفاپەتی .. ئێتر چۆن
 دلی تاقەت ئەگرێ بە جێت بێلێ ؟ چۆن ئەتوانی بـ
 تۆ بژی ؟ چۆن بەرگە ئەگرێ ژيانی لـ خزمەتتا تەواو
 نە کا ؟

خۆزگەم بە زەید واریی لە تۆی بەپێز و
 خۆشەویست کەوت ۰۰ چی بکا لە دایک و باوکێ
 نەزانن بۆ قیامت پەروردهی کەن و نەزانن هەلس و
 کەوت و رەفتاری بەرز و پیرۆزی پێشان دەن ؟
 بەلێ ، زەید برپاری دا لە مالى موحەممەدی
 ئازیزی دەر نەچیت ۰۰

باوکى و مامەى سەرمام بوون ۰۰ زەید بۆچی
 وای بە سەر هاتوو ؟ باوکى بە سەرسوڕمانەوه پرسی :
 تیاچیت زەید ، ئایا بەندایەتیی و خزمەت کاریت بە
 لاوه چاکترە تا بگەپێتەوه مالهوه لای باوک و دایکت ؟!
 وەلامى دایهوه : من ئەوەندەم بەم پیاوهوه بێنوه ،

هەرگیز دەست بەرداری نابم و لێی جیا نابمەوه ۰۰
 تێی گەیاندن : ئەم کە لەم مالهەدا ئەژێی ، بەندە
 و خزمەت گوزار نە ۰۰ نازی هەیه ۰۰ خۆشیی و
 کامەرانیی تەواوی دەست گەوتوو ۰۰

رەفتاری شیرینی موحەممەد وەها دلیان راکێشاوه
 هەرگیز ناتوانی بە جێی بێلێ ۰

زەید زۆر خوشەوێست بوو بە لای پێغه مەروە
 - صلی اللہ علیہ وسلم - .. خاوەنی ریز بوو ، بەلام
 کە ئەمەشی دەربیری ئێتر یە کجار خوشەوێست و
 بەریز بوو ، بۆیە هێشتا باوکی و مامە ی مە کە یان بە
 جێ نە هێشتبوو ، پێغه مەر - صلی اللہ علیہ وسلم -
 دەستی گرت و بردی بۆ لای کە عە و لە پالی حێجرا
 وەستاندی و بە دیار کۆمەلی قورەشییە وە جاری دا و
 ٨٠٠٠٠٠

ئە ی کۆمەلی قورەشی ، بە شاھید بن ئەمە
 کۆرە مە کە لە بوورم ئە با و کە لە بووری ئە بەم ..
 بەم شتووە پر یاری دا هەر گیز دەست بەرداری
 زەید ئە بیت کۆریە تی و مەر جی کۆریە تی لە - لا -
 ئار بیتی ..

باوک و مامە ی زەید بە چاوی خۆیان ئە مە یان بە
 زەیدە وە بینی .. زۆر شادمان بوون بە و پایە و پلە
 بەرزە ی کە زەیدی کۆریان پیتی گەشتوو .. بە
 ریزە ی کە زەید لە لای مو حە مە د بە دەستی هێناو ..

بویه به دلی خویش و شادمانه‌وه و به‌وپه‌پری بی‌خه‌میه‌وه
 له مه‌ککه لای موحه‌مه‌دی ده‌روون پاک به جیان
 هیشت و به‌ره و ناوچه‌ی خویان گه‌پانه‌وه . .
 حاریشه به‌م شیویه گه‌پایه‌وه ، به‌لام دوا‌ی بی‌خه‌م
 بوون له حال و وه‌زعی زه‌ید و ئوخه‌ی کرد که قولاخ‌ی
 جگه‌ر گوشه‌که‌ی به‌چاک‌ترین شیوه کردوه .

ئیتر له‌و رۆژه‌وه ناوی زه‌یدی کوپ‌ی حاریشه
 گۆرا و خه‌لکی به‌ ناوی زه‌یدی کوپ‌ی موحه‌مه‌ده‌وه
 بانگیان لی ئه‌کرد . . تا ئه‌وه بوو پیغه‌به‌ری خوا -
 صلی الله علیه وسلم - وه‌جی بو‌هات و دوا‌ی
 کوچ‌کردن بو‌مه‌دینه ، فه‌رمانی درا به‌ سه‌را ده‌ست له
 یاسای به‌کوپ‌کردن هه‌ل بگری و هه‌موو که‌سی به‌ ناوی
 باوکی خویه‌وه بانگی لی بگری و که‌سی تر نه‌ی کا به
 کوپ‌ی خوی ، چونکه به‌یوه‌ندی باوک و فرزه‌ندایه‌تی
 به‌یوه‌ندی خوین و یشته و ئه‌و کوپ‌ه به‌شیکه و
 پارچه‌یه‌که له باوکه‌که‌ی . جا به‌ ده‌م به‌کوپ‌کردن
 راست نه‌ و ئه‌و به‌یوه‌ندیه دروست نابیت ، خ‌وای

گه ورهش هميشه راستي ته فرموي و تنها خوۍ
 هدايت دهره بو دوزينه و دى ريگاي راست و رهوان ..
 نهو ريگايه ى كه نه هيلې مروف له ياساي بوونه و د
 بېچرې تا سرگردان و سر لې شيواو نه بيت .. به لې ،
 خواي گهره وا به چاك ته زانې و نه و دى به لاره
 د دپه رويه كهوا هموو كورې به ناوې باوكي
 خويه و بانگي لې بكرې ، تا باوك و فرزند له يه كترې
 نه بچرېن و نهو كورې له كهله پورې باوكي خوۍ
 بې بهش نه بې و له همان كاتا په يوه ندي ته نداماني
 خيزان نه بچرې و خيزانه كان له رووخان و تياچوون
 پاريزراو بن ، چونكه هره كومه لې پاريزگاري پايه
 خيزاني نه كرد ، نهو كومه له روژ به روژ بهرمو لاوازي
 و تياچوون هنگاو هه ل نه گريت .. به لام خو ته گهر
 نه ندي كهس هه بوون و باوكيان نه نه ناسرا نهوا با
 كه مېلى موسلمان به براى نايي و به نده و
 خدمت گوزار بانگيان لې بگه .. نه و تا قورئاني

پیروز لهو باره وه نه فهد موی :

وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ

بِأَفْوَاهِكُمْ وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿١٠﴾

أَدْعُوهُمْ لِأَبَائِهِمْ هُمِ أَقْرَبُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِنْ لَمْ تَدْرُوا

أَبَاءَهُمْ فَلْيَخَوَّكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِكُمْ ﴿١١﴾ الْأَحْرَابُ

بُئِر شهوه بوو خه لکی وازی له ناوی زهیدی

کوپی موحه مهده هیتا و له سهر فدرمانی قور دان به ناوی

باو کی خویه وه بانگیان لی نه کرد ..

خۆشه‌ويستى راسته‌قىنه

زه‌يدى دَلْ پاك ، كاتى كه ده‌ستى له دايك و باوكى
خۆى هه‌ل گرت و خه‌ديجه و موخه‌مه‌دى كردنه دايك
و باوك ، نه‌ى ته‌زانى تا چ ته‌ندازه‌يه‌ك به‌خته‌وه‌ريى
هه‌ر دوو جيهانى ده‌ست كه‌وتوووه . .

نه‌ى ته‌زانى چ به‌خششيكى كه‌وره‌ى پى به‌خسراوه .
نه‌ى ته‌زانى ته‌و پياوه به‌پرز و خۆشه‌ويسته‌ى كه‌ته‌و
هه‌لى بزاردوووه و برپارى داوه نه‌گه‌ليا بژى و له‌به‌ر
خاترى خۆشه‌ويستى ته‌و و نزيكى لى‌يه‌وه ده‌ستى له
هه‌موو كه‌س و كار و خزم و عه‌شه‌تيكى هه‌ل گرتوووه ،
كه‌وره و سه‌ردارى هه‌موو گرۆى ته‌دميه و ته‌بته
هه‌ل بزارده و نيرراوى خواى كه‌وره بو سه‌ر هه‌موو
جيهان . .

نه‌ى ته‌زانى ته‌و ماله‌ى كه‌ته‌و به‌جوانى دلى
چۆته سه‌ر گوشتى شيرين و كردارى چاكى ، ته‌بته
تاقه مه‌لبه‌ندى په‌خشان كردنى نوور و رووشنايى تا

مروفايه تى له تاريكى دهريتي ..

نهى نهزاني و نه خوربا بووه دله وه له دوا روژا
دهوله تي داد و يه كساني ، به فرمانى ناسمان ، له سهر
زه وييدا پايه دا نه كوتى و به خوره لآت و خورثا وادا
به پروبال بلاو نه كاته وه ، تا ستم و ناپروايى له ريشكا
دهر بتي و داد و يه كساني و برايه تى و خوشه ويستى
له جنگه يا پروتي ..

مه رگيز بى له وه نه ته كرده وه ياساي خوايى
بيته سهر زه ويى و ئال و گوپيكي بنه په تى له زيانى
مروفا روو بدات و ئاده ميزاد - به ته و اوه تى و به پياو
و ئافرم و ئازاد و به نده وه - رزگار بكرىت ..

وه نهى نهزاني نهوى به نده و خزمت كارى مالان
و فروشراوى بازاري عوكاظ ، يه كه م پياوي ته بى
شوئى ريزازى خوا بكه وي و ته بته يه كه م خشيت له
كوشكى دهوله تي پر له داد و يه كساني ئيسلامدا (۱) ..

(۱) به لى نه بو به كر - خوا لى رازيى بيت - به يه كه م

نهی نهزانی نهو پیاووی که مافه کای ژبانی زهوت
 کراون و کراوته بهنده و کویله ، وه نهو ژفره تهی که
 له سهر زه ویدا هیچ مافیکی بو دیاری نه کرا بوو ، به
 هردوو کیانه وه یه کهم جار و پیش هه موو که سی ټیمان
 به موحه ممدی سهر دار و هه لټارده و پیغه مبهری خوا
 نه هین و نه به پال پشته ریگی راست بو بنیات نانی
 ده ولته تی قورټان ، ده ولته تی سایه و سپهر بو ټاده میزاده ،
 به پیاو و ثافرت و ټازاد و بهنده و هه ژار و
 ده ولته مهنده وه . .

به لټی ، زهید ټه مانهی نه نهزانی ، به لام سوژی
 خرا رزا به سهر که سینکا ټاوا به لیشاو نهی گریته وه

پیاوی موسلمان نه ژمیرری ، ټه مه له چاو پیاوه
 ټازاده کانایه ، به لام ټه گهر به ندایه تی و ټازادی
 بخهینه نهو لاهه ، نهوا زهید له پیشه وه موسلمان
 بووه ، خو ټه گهر ثافرت و پیاویش بخهینه نهو
 لاهه ، نهوا خه دیجه - خوا لیتی رازی بیت - یه کهم
 ټاده مییه که بروای به پیغه مبهری پیشه وا - صلی الله
 علیه وسلم - هینا بیت . .

له بیابانیکی دوورده مهی هینن تا بگاته نهو مالهی که
 شایانه تایا پهرووده بی و دله پاکه گی و ویزدانه
 بزواوه گی تایا بحسستهوه تا بهو ددوره گرنکه ههلسی
 که له ترازوی خودا بوئ نهخشه کیشراوه .. وه
 تا ههوو مروفایه تی بزانی ئیسلای بی گهرد میسکی
 ساف و بیری تیز و دلی پاک و مه بهست و نیازی پیروژ
 لیک نه داتهوه و بهو ترازووش کیشانهی ئاده میه کان
 نه کات و بله و پایه یان بو دا نه نی ، نهک به هیچ کیشانه
 و پوانه یه کی تر ..

بهه شیویه زهیدی خوشه ویست له باوک و دایکی
 وازی هتا و دواي چهند سالیك وهی ، له ئاسمانه وه ،
 هاته سه ر یتهمبه ری نازدار - صلی الله علیه وسلم - ..
 ریبازی چاک وستان گه وته کۆری زیانه وه .. مروفی
 مرد و قارمانی نه ویست هه لی گری . مروفی دهست
 و دم و دل و ددروون پاکي نه ویست بئشکه شی یکا به
 روفایه تی سه رگه ودان و سه رلی شیواو ..

یش هموو کس زهید ههلمهتی دا .. ئیمانی
 هتا .. دلی سپی و پاک و خاوینی پر کرد له ئیمان ..
 له روشنایی ئاینی بی گورد .. ده با مل هوپان چی
 ته کهن بی کهن ، رپازی خوا ههرجی کسێ به کهلک و
 لی هاتوو بی رای ته کیشی .. بهروو ردهی ته کات ..
 میشکی زاخاو ته دات ..

ئای که سهربه زیی بوو زهید دهستی نا به رووی
 باوک و مامهیهوه و دهستی شوژی له هموو کس و
 کارینکی و کومه لی ئیمان داری کرده کس و کار و
 بشت و کومه کی خوی ..

زهید دیار بوو لی هاتوو و زیرهک و ئزا و گورج
 و گۆل بوو .. بهروبه پری ممانهوه ئیمانی هتا .. ئیمانی
 هتا بهو بهرنامه شیرینهی که هاتوو به سهر و حه ممه دی
 سهردار و خوشه و مستی .. ههر ته نها شه و نه ده بهس
 بوو بو باوه پ کردن بهو رپازه شیرینهی که موحه ممه دی
 راست گو و خاوهن سپارده به لای ته کرده وه ..

زهید بووه جی متمانه ی پیغمبه‌ری خوا - صلی
 الله علیه وسلم - و ئاگاداری نه‌نیسه‌کانی بوو ، وه
 چهند جار بوو بووه سهر کرده ی له‌شکر و نیرازه‌کنی ،
 وه یه‌کئی بوو له‌و پیاوه لی‌هاتووو متمانه‌بی‌کراوانه‌ی به
 پیغمبه‌ری خوا - صلی الله علیه وسلم - ، دوا ی
 دهرچوونی له‌مه‌دینه ، کاروباری شاری بی‌ئسپاردن .
 دیاره‌ئهمانه‌ش شه‌وپه‌ری راستی و پاکیی و لی‌هاتی
 زهید دهر شه‌خن .

جا هه‌روه‌ك زهید پیغمبه‌ری خوا ی - صلی الله
 علیه وسلم - پر به‌دڵ خو‌ش شه‌ویست و له‌به‌ر خاتری
 شه‌و ده‌ستی له‌دایك و باوك و كه‌س و کاری مه‌ل گرت ،
 هه‌روه‌ها پیغمبه‌ریش - صلی الله علیه وسلم - شه‌وی
 زۆر خو‌ش شه‌ویست و له‌كرو‌کی دلیا جی‌کردبووه ،
 به‌راده‌یه‌ك تیکه‌ل به‌مال و منالی بوو . . . هیچ
 جیاوازییه‌کی نه‌بوو له‌گه‌ل مناله‌کانیا . . . هه‌ر کاته‌ی دیار
 نه‌بوایه‌ بی‌تاقه‌تی شه‌بوو ، وه‌به‌گه‌رانه‌وه‌ی دڵ‌خو‌ش و
 شادمان شه‌بوو ، وه‌به‌شیوه‌یه‌ك بێش‌وازیی لی‌شه‌کرد و

یئى ئەگەشت كەسى تر ئەگەشتە ئەر پلەپە ۰۰

ئەرەتا خاتوو غائىشەى دايكى ئىماداران - خوا
لى رازىسى بىت - بۇ ئەرەتا بۇمان ئەگەشتە ۰۰
يىغەمبەرى خوا - صلى الله عليه وسلم - چەندە زەيدى بە
لاۋە بەرپىز بوۋە و چەندە پى خوش حال بوۋە پى بىگات:
زەيدى كوپى حارۋى گەپرايەۋە بۇ مەدینە و يىغەمبەرى
خواش - صلى الله عليه وسلم - لە مالى مانا بوۋ ، زەيد
تەقى دا لە دەرگا و يىغەمبەرىش - صلى الله عليه وسلم -
بە روۋىيى ھەلسايەۋە بۇ لاي كە جگە لەۋەندەى
كە ئىۋان ناولك و ئەزىۋى داپۇشنى بەرگى تى لە بەرا
نە بوۋ ، بەرە و دەرگا وۋىشت و كراسە كەى بە شوپىيا
را ئەكۋىش ، پاۋەشى پيا كىرد و ماچى كىرد ، دە بە خوا
نە لەۋە و پىش ۋە نە لەۋە و پاش يىغەمبەرى خوام -
صلى الله عليه وسلم - بە روۋىيى ئەيىۋە ۰۰

ئەرە ئەۋەپەرى رىز و خوش وىشتن دەر ئەخات
بۇ زەيد ، بەلام ئەك ھەر ئەمە بەلكو ئەۋەندە دەنگ

و باسی خوش ویستی پیغمبر - صلى الله عليه وسلم -
 بۆ زهید بآو بوو په ناو موسلماننه کانا ، ناویان نا بوو
 « زید الحیب ، زهیدی خوشه ویست ، وه نازناوی
 « حیب رسول الله ، یان پټوه نا بوو ، ههروهک ئوسامه ی
 کوپشی نازناوی « حیب رسول الله و ابن حبه ، یسوه
 نرا بوو ۰۰

مرۆف که دله که ی به ته واده تی خالی کرد له
 هه موو خوشه ویستیهک و پری کرد له خوشه ویستی
 پالفتی خوا و پیغمبره که ی ئاوه ها پایه دار نه بیت ۰۰
 به و جوړه سهنگین و قورس نه بیت ۰۰

دەست درێژی ناپه‌وا

ساوه‌ی مه‌ککه به دەرد و مه‌ینه‌ت و ئیش و
ئزاریه‌وه ، به کۆمه‌کی خوا ، له موسلمانانه‌ن رویت
و کۆچیان کرد بۆ مه‌دینه و ده‌وله‌تی قورانیان به‌رپا
کرد . . به‌لام له هه‌موو لاوه‌خواه‌نسان رم و شیریان
به‌رز کرده‌وه بۆ تۆقاندن و له‌ناوبردنی موسلمانانه‌کان . .
به تایبه‌تی تا سالی پێنجه‌می کۆچی موسلمانانه‌کان به‌سی
دوژمنی سه‌ره‌کی ناو دوورگه‌وه په‌شوکا بوون :

یه‌که‌م : قوریش له لای باشه‌ووره‌وه . دووهم
غه‌طفه‌فان و هۆزه بره‌ترسییه‌کانی نه‌جد که پێوه‌ی ئالاً
بوون له لای خۆره‌ه‌لاته‌وه . وه‌ سه‌ی یه‌م جووله‌که‌ی
خه‌یبه‌ر له باکووری خۆره‌ه‌لاته‌وه .

به‌لام دوا‌ی سه‌رکه‌وتنه‌ میژوویه‌که‌ی خه‌نده‌ق ،
که ئه‌وبه‌ری ئیمان‌دame‌زایی و دان‌به‌خۆداگرتن و
کۆڵنه‌دان و لی‌برانی سه‌ربازگه‌ی ئیسلامی ده‌رخت،

پښه بهرې خوا - صلى الله عليه وسلم - هستی کرد،
 هه روه ها دوژمنه کانش هستيان کرد ، کهوا ئیسلام
 سوپاس بو خوا - وا به قوولې له خاکی دوورگ-دا
 ریشک دا نه کوتی ، وه ئیتر له مه ولا له شکری ئیسلام له
 هیچ هیزیک سل ناکاته وه و تازه له توانای هیچ هیزیکا
 نه له بهر دهم موسلمانان کانا خوی بگری ۰۰ تا ۰۰ وه
 بوو په یمانی حوده پیښه له گه ل قوپه یشا به ستر ۰۰

په یمانی حوده پیښه سهرکه وتیکی سیاسي گوره
 بوو بو موسلمانان کان که ۰۰ مه هندیک له
 بهر هه مه کانیه تی :

۱ - دانان بوو له لایه ن قوپه یشه وه به بوونی
 سیاسي موسلمانان کان که ۰۰ مه یه کهم جار بوو قوپه یی
 یه کهم و گه وره ترین دوژمن بهم کاره هه لسی ۰۰ چونکه
 قوپه یش له وه و پیش وای دا ۰۰ موسلمانان کان
 دمه یه کن له فرمانی قوپه یش یاخی بوون •

۲ - ماوه درا به موسلمانان کان تا په یمان له گه ل

چەند ھۆزىكىدا بېستىن كە لەۋە و پىش ئەو ھۆزانە سە
ترسى قوپەش نەيان ئەۋىرا بەو كەرە ھەلسىن ..
ئەمەش بوۋە ھۆى بەھىز بوۋى مۇسلمانە كان و
كەم بوۋنە ھۆى دوژمنە كانيان *

۳ - تىك دانى يەكيتى قوپەش و جوۋلەكە
ھاۋپە پمانە كانى لە خەبەر كە ھەمىشە خەرىكى
ھەل قانى عەرەبە بىت پەرستە كان بوۋن دژى
مۇسلمانە كان *

۴ - دامەزراۋىيەكى بەخشىي بە مۇسلمانە كان تا
ماۋى گە ياندنى ئىسلاميان ھەبى *

۵ - خەلكى سىتەم كارى و لارىي قوپەشيان پىنى
كە دژى كۆمەللىكى ئاشتى خواز ۋە ستاۋە ، كە نىيازى
رېزگرتى مالى خواۋان ھەيە !

۶ - پىغەمبەرى خوا - صلى الله عليه وسلم -
ئاۋپى داىۋە بە لاي پاشا و ئەمىرە كانى خۆرەلانى
ئاۋە راستەۋە ، تا دەنگى راستيان بە گویدا بدا و بانگان

کا بو سهر رپښاري ئيسلام و له دهوړي هيزي
په روم سهندووي ئيسلام جهم بن و به خزمهت کړدني
ټاينې خوا له هردوو ځاياندا به هرومه نند بن .

۷ - له ههمان کاتا و پيش هه موو شتيك پښه مبهري
سهر كړده - صلى الله عليه وسلم - هه لمه تي شيرانه ي
برده سهر هيزي شبر په نجه ي جووله كهي خه پهر ، تا
ده ست كوټا يان بكا له دزايه تي ټاينې خوا و كوټه لي
نيان دار ، كه نه وان له هه موو كهس زياتر له راستني
نه ټاينه بي كهرده شماره زا بوون و نه بو اب
پيش هه مو انيش نيان ي ټاينه .

۸ - ټاوپدان هه ويهك به لاي ده وله تي رومياني
پر مه ترسيه وه و ټاموژگاريه كي كرداري بكريت تا
تاوس ټاساي خوي كيغ نه كا و نه نازي به ده وله تي
به هيز و له شكري زور و زه بندهيدا و با چاك بزاني
له شكري ئيسلامي كهم و كهم تفاق خوي له كه له و
به هيزي نيان جهنگ نه كا و له پتاوي ئيسلامدا مردني

زیاتر لا مەبەستە تا ژیان ، لە بەر ئەوە هیز نە چاری
بکا . . .

ئەمەش دواى ئەوەى پێغەمبەرى خوا - صلى الله
عليه وسلم - بە شیوەیەکی ئاشتیخوازانە و بەودەپى
رێزەو نامەى نارد بو پاشا و میران تا لە بانگی خوا ،
بە خۆیان و گەلەکانیانەوه ، ئاگادار بکړن و شەرمەزاریى
قیامەتیان بە سەرا نەيێ و موسلمان ببن وە یا ئەگەر
نەبوون بیانووین نەمیێ .

ئەوە بوو لە مانگی رەبیبى یە نامى سالى هەتە مى
نۆچیدا پێغەمبەرى خوا - صلى الله عليه وسلم -
کەعبى کوپى عومەیری ئەزدیى لە گەل چواردە
موسلمانى ترا بەرو غوور نارد تا گەشتە «ذات اطلاق»
لە خاکی شام ، کە ماوەى شەش هەفتە زیاتر ئەبوو
و ئەکەوتە بولقاع کەوا حارشی کوپى ئەبوشومەرى
غەسسانى بە ناوى ئیمپراتۆریەتى رۆمانیەوه
فەرمان رەواى ئەکرد . . . ئەوەى کە زیاتر دێتە بەر بیر

ئەرکی سەرشانی ئەم دەستە موسلمانە بلاوکردن و
 گەیانەنی ئیسلام بوو ، بە شیوەیەکی ئاستیی خوازانە ،
 بە مەرجەیی خۆیان بگەیهنە خاکی شام ٠٠ چونکە
 دیارە ئاگدارکردنی ئادەمیەکان لە ئایینی پاکی خوا ،
 ئەرکی سەرشانی هەموو موسلمانیکە ، ئەگەرچی هەموو
 جۆرە سزا و مەینەت و چەرمەسەریەکی بێتە بەر
 دەم ٠٠

کاتی دەستە موسلمانە کە گەیشتنە ئەوێ ،
 کۆمەڵکی زۆر لە عەرەبە گاورەکانی غەمەسەسینە - کە
 هەموویان ئەسپسوار بوون - هەلمەیان بۆ هێنان و لە
 ناخۆفا دایان بە سەریان ٠٠ هاوێلان ناچار بوون
 بەرگری لە خۆیان بکەن و بچن بە گۆریان ، تا
 سەرەنجام چواردەیان بە شەهیدیی سەریان نایەو و
 جگە لە زامداریکیان ، کە لە کاتی تاریکی شەودا خۆی
 رزگار کرد و بە هەرحال بە زامەگەیهو و خۆی
 گەیانەو و مەدینە و هەواڵەگە دا بە پێغمبەر - صلی
 اللہ علیہ وسلم - ، گەسیان دەر نەچوو • ئەمەش لە

وہ لایمی ٹھو بانگہ بی گہردہ دا کہ بانگیان کردن بو لای
خوا و باوہ پھتان بہ روژی زیندو بوونہوم •

کاتی پٹھمبہری خوا - صلی اللہ علیہ وسلم -
ٹھم ہوا الہی بیست زوری بی ناخوش بوو ، بویہ
برپاری دا ہیزیک لہ ہاوہ لان دروست بکا و تہمی ٹھو
ہوزانہی بی بکا ، بہ لام ٹھوہ ندہی بی نہ چوو ہوا الی
بی گیشٹ ٹھو نہ فامانہ لہو ناوچہیہ نہ ماون و
گواستوویانہ تہوہ بو شویتیکی تر ، بویہ وازی لہ
برپارہ کہی ہینا ••

وتمان : پٹھمبہری خوا - صلی اللہ علیہ وسلم -
ٹاوپری دایہوہ بہ لای پاشا و ٹھمیرہ کانی خورہ لانی
ناوہ پراستہوہ ، تا دہنگی راستیان بہ گویدا بدا و بانگیان
بکا بو سہر ٹیسلام •

بو ٹھمہ پٹھمبہری خوا - صلی اللہ علیہ وسلم -
لہ سہرہ تائی سالی ہشتہمی کوچیدا چہند ہاوہ لیککی
ہل بزارد بو ہدرگرتن و گہ پاندنی نامہ کانی بہو

پاشایانه ، له کاتیکا که نامه کان نامه یی ناشتی و
نانگ کردن بوون ، دوور له هه پشه و ترساندن به
جهنگ و هیرش ..

یه کئی لهو تیراوانه حاریشی کوپی عومیری
مه زدی بوو که نامه یه کی دایتی بو پاشای بو صرا و
جهولان ، حاریشی کوپی نه بوو شومهری غه سسائی ..
روشت هه تا که مشته دئی موته له بولقاء شورده جیلی
کوپی عومری غه سسائی تووش بوو ، که یه کئی بوو
له وانه ی کاروباری پاشا حاریشان هه له نه سوو پراند .

شورده جیل له هه له گری نامه یی پرسی :

— بو کوئی نه پوی ؟

+ بو شام ..

— له وانه یه له تیراوانی موحه مهه بیت ..

+ به لئ ..

له سهو نهه توند دمهست و پئی بهست و ئینجا

دای له گوردنی و شه هیدی کرد ..

ئەمە بەگەم جار بوو تیرراوی ییغەمبەری خوا -
 صلی اللہ علیہ وسلم - بکوژری ، لە بەر ئەمە کتیی کە
 بیستی بە لایەوێ زۆر گران بوو . . .

لە پال ئەم دەست درێژیانەدا پاشای غەسسانیی ،
 حاریشی کوپی ئەبووشومەر ، کەوتە هەپەشە کردن ،
 گوا یا نیازی وایە لەشکر بە رێی بکا و هەلمەت بەریتە
 سەر پایتەختی ئیسلام ؛ ئەمەش لە کاتێکا بوو کە
 ییغەمبەری خوا - صلی اللہ علیہ وسلم - شەجاعی کوپی
 وەهیبی ئەسەدیی هاوێلی بە نامەیە کەوێ نارد تا حەریت
 ئاگادار کات . . .

کە نامە کەمی خویندەوێ ، وتی : کێی ئەتوانی مۆلک
 و دەسەلاتم لێ بیستی ، من ئەجمە سەر ئەو ، ئەگەرچی
 لە یەمەنیش بێت بەلام ئەو بوو قەیسەر رازی نەبوو .

سهخت تره که دوزمنی کافر بیر له هینرش کردن بکاته وه
بو سه ری و بی بئته خاکی « لا اله الا الله ، وه .

جا بو نه نجام دانی نه م مه به سه پیرۆزه - مه به سنی
پاراستنی سایه و سیه ری به نامه ی « لا اله الا الله ، ،
تا مرو فایه تی بی بحه سیته وه - یغه مبه ری
خوشه ویستمان - صلی الله علیه وسلم - سی هه زاری
له چاک ترین و تی که یستوو ترین ها وه له کانی هه ل برارد
.. سی هه زار له و ئیمان دارانه ی که به م فه رمووده یه ی
تی که یاند بوون : که هه ر موسلمانن به به روه ر اریتی
خوای گه وره و ئایینی ئیسلام و یغه مبه ریتی موحه ممه د
- صلی الله علیه وسلم - رازی بیت ، به هه سنی
مسو گه ره ، جا نه وه بوو نه بوو سه عیدی خودریی - خوا
لی رازی بیت - سه ری له م فه رمووده یه سوپ ما و
داوای کرد دوو باره بوی بئته وه ، که بوی دوو باره
کرده وه ، تی که یاند که کرده وه یه کی تری چاکیش
هه یه ، خوای گه وره سه د بله ئیمان داری بی به رز
نه کاته وه له به هه شتا و نیوان هه موو دوو بله یه ک وه ک

نیوانی ئاسمان و زهوی وایه • نه بووسنه عیدیش خیرا
 ههوالی نهو کرده وه چاکه ی پرسی • فهزمووی : جیهاده
 له پیناوی خوادا ، جیهاده له پیناوی خوادا :

عن أبي سعيد الخدري - رضي الله عنه - أن رسول
 الله - صلى الله عليه وسلم - قال : « من رضي بالله ربا ،
 وبالإسلام دينا ، وبمحمد رسولا ، وجبت له الجنة » .
 فعجب لها أبو سعيد ، فقال : أعدها علي يا رسول الله ،
 فأعدها عليه ، ثم قال : « وأخرى يرفع الله بها العبد دائة
 درجة في الجنة ، ما بين كل درجتين كما بين السماء
 والارض » . قال : وما هي يا رسول الله ؟ قال : « الجهاد
 في سبيل الله ، الجهاد في سبيل الله » . رواه مسلم .

لهشكری چاكويست كو كرايه وه • بهلام
 موسلمانان كان نه يان نه زانی بهر و كوئی نه پۆن ، تاله
 شار ده رجوون و جورفيان کرده سهربازگه ، كه چهنه
 ميلك له مهدينه وه دوور بوو • ئينجا له وئى ئاگادارى
 كردن پيويسته سنوورى دوورگه بپرن و بچنه خاكي

شامه‌وه و بچن به گز نه و دوژمانه‌دا ، که به ناپه‌وا خوینی
موسلمانان کانیاں ریژا •

هه‌ر له و شوینه‌دا پیغه‌مبه‌ری خوا - صلى الله عليه
وسلم - فه‌رمانده‌ی گشتیی بو له‌شکر هه‌ل‌بژارد: زه‌یدی
کوپری حاریشه سهرکرده‌ی له‌شکر بیت ، نه‌گه‌ر نه‌و
شه‌هید کرا ، جه‌عفه‌ری کوپری ته‌بو طالب ، وه نه‌که‌ز
ته‌ویش شه‌هید کرا ، عه‌بدو لای کوپری ره‌واحه ، خو
نه‌گه‌ر ته‌ویش شه‌هید کرا ، نه‌وا با موسلمانان کان و
پاوماقولا‌نی هۆزه‌کان کو بکه‌نه‌وه و به‌ پی یاسای
شوورای ئیسلامیی کئی به‌ چاک نه‌زانن هه‌لی بژیرن
و بی‌که‌نه فه‌رمانده‌ی خو‌یاں ••

له‌و کاته‌دا که له‌شکر له‌جورف دا وه‌ستا بوو ،
موسلمانان کان هاتن بو به‌پێ‌کردن و خواحافیزی •
پیغه‌مبه‌ری خوایش - صلى الله عليه وسلم - ئالایه‌کی
سپیی ئاماده‌ کرد بو فه‌رمانده‌ی له‌شکر ••

به‌م شیوه‌یه سێ‌هه‌زار سهربازی جه‌نگاوهری

به غیره تی ئیسلام ۰ دینه ی پایته ختیان به جی هیشت ، که
 نه ۰ به کهم له شکری بوو تا نه و کاته بو یتهمبه ری خوا
 - صلی الله علیه وسلم - کو یتهمبه و له ژیر دهستی به که
 فرماده دا یت ۰۰

له روژی جومعه ی مانگی جه مادی به که می سالی
 هه شتم دا له شکری چا که ویست که وتنه ری ۰۰ به ره و شام
 ۰۰ بو جهاد ۰۰ بو به رز کردنه وه ی بانگی خوا به رستی
 ۰۰ بو روشن کردنه وه ی سه رزه وی به روشنایی
 قورئان و سونته تی یتهمبه ر ، موسلمانان کان که وتنه ری ۰۰
 که وتنه ری ، دوا ی نه وه ی که یتهمبه ری خوا
 - صلی الله علیه وسلم - مه بهستی جهنگی ئیسلامی
 یشان دا بوون ، تا جهنگی ئیسلامی جیا یت له جهنگی
 نه فامی ۰۰

نه وه بوو نه و جار ههش وه که هه موو جار یکی تر
 ئاموزگاری کردن تا به ناوی خوا وه و به یشتیوانی خوا
 و له یتنازی خوا دا و له سه ر ری په وی ئوممه تی
 یتهمبه ری خوا بکه ونه ری ۰ بی پرسی نه میر ده ست

دهریای فراوان و دوورگه‌ی بچکۆله

یه کهم کهسێ - که له جاسووسه کانی رۆمانه وه ،
ئهوانه‌ی له مه‌دینه‌دا ئیشیان ته‌کرد - هه‌والی هێرشه‌ی
موسڵمانه‌کانی زانی ، شوره‌حیلی کورپی عه‌مری
غه‌سه‌نایی بوو ، که کار هه‌ل سووپته‌ری رۆمه‌کان بوو
له‌ سه‌ر ناوچه‌کانی باشووری شام که هاوسنوور بوون
له‌ گه‌ل دوورگه‌دا . . . ته‌وه‌ی حارشی کورپی عومه‌یری
ته‌زدیی - تیرازی پتغمبه‌ر - صلی الله علیه وسلم -
بو‌لای پاشای بوسرا و جه‌ولان - کوشت .

به‌ په‌له‌ هه‌والی هێرشه‌که‌ی دا به‌ رۆمه‌کان و
خۆیشتی ده‌ستی کرد به‌ کو‌کردنه‌وه‌ی له‌شکر له‌ هۆزه
عه‌ره‌به‌ نو‌که‌ره‌کانی رۆم ، له‌ هه‌مان کاتا س‌دووسی برای
له‌ گه‌ل بچه‌ند پیاویکیا نارد تا هه‌والی موسڵمانه‌کان
بزانن .

لهشکری موسلمانان کان بهر و ژوور له سهر ردهوتی
 خوی بهردهوام بوو ههتا گه یشته « وادي القری » و
 لهوئ چهند رۆژئ ههسایهوه و دیسان کهوتهوه رئ •
 له ریگادا پێشهنگی لهشکری موسلمانان کان تووشی
 دهستهکهی سدووس بوون و ههر له ناو خاکی دوورگه
 کهوته جهنگ و له نهجاما سدووس کوژرا • بهمه
 شورهحیلی برای ترسیکی زۆری لئ نیشمت و دادی
 برده بهر سهرکردایهتی بالای رۆمهکان - که لهو کاتهدا
 له گهڵ پاشا هیره قلدا له « بیت المقدس » بوون • نهوه
 بوو به پهله کۆمهکیهکی زۆریان بوو نارد •
 رۆمهکان به ماوهیهکی کهم لهشکرێکی دروسه
 ههزاریان کۆ کردهوه : صهدهزاری رۆمانیی برو که
 تێدووری برای پاشا هیره قل سهر کردهی بوو • وه صهده
 ههزاریشی له هۆزه عهربه به گاوربروه نوکهره
 پاره پهستهکان کۆ کرا بوویهوه • ههموویشی له شاری
 « ماب »^(۱) کۆ بوو بوویهوه •

(۱) شاری کهرهکی ئیستا له ولاتی ئهردهن •

لهشکری موسلمانانه کان تهوه بوو «وادي القري» ی
بهجی هیشیت و سنووری دوورگهی له نزيك ته بوو کدا
برپی و به ناو خاکی شامدا رووی هه تا گه یشته شاری
«مهعان» ، ناوچهی بولقام له نهردن ..

لهو شارددا زهیدی کوپی حاریشهی فهرماندهی
گشتی موسلمانانه کان ، لهو سهرباره موسلمانانهوه که
ناردبوونیه ناو خاکی دوژمنهوه بو هه وال زانین ، هه وای
ژمارهی لهشکری وۆمه کانی زانیی که دور سهده هزاره
و به دهیانی هه زاریش ته سپ سوار ی پرچه کیان
له گه لایه ..

خیرا ته پر سياره هاته بهر دهی :

نایا لهشکرێکی بچکۆلهی سێ هه زاریی ته توانی له
بهر دهه دوو سهده هزار جهنگاوه را بوهستی و دامه زراو
بیت ، چ جای شکاندنێ دوژمن و سهر کهوتن به سهریا ؟
به وینهی فهرماندهیه کی موسلمانێ شمارهزا ، له
خۆیهوه بریاری نه دا ، به لکو هه موو ته میره کانی لهشکر

و فرمانده کانی که تیه کان و سه رو کی هوزه کانی بانگ
کرد بو کو برونه و هیه کی په له تا ئه م هه و اله بیستن و
برپاریکی له سه ر بدهن ♦

له ئه جاما رای فرمانده کان هاته سه ر دوو شت :

هه ندیکیان رایان وا بوو جهنگ نه کهن تا پرس
بکه ن به یتغه به ری خوا - صلی الله علیه وسلم - ♦ وه
هه ندیکیان رایان وا بوو بچن به گز دوژمنا ♦ دوا ی دوو
روژ له وت و وێژ ، رای دووهم په سه ند کرا و برپاریان
دا بچن به گز دوژمنا ♦

زهیدی فرمانده چاوه پروانی برپاری موسلمانان کان
بوو ♦♦ بینی وا به جاریکا جهزیان له هێرش و جهنگه ♦♦
جهزیان له شهیدی و بههشته ♦♦ ئه ویش - خوا
لیی رازی بیت - وه نه بی له وان که متر عاشقی شهیدی
و بههشته بیت ، بویه فرمانی ده را کرد بو هه موو
به شه کانی له شکر تا له مهعانه وه به ره و رووی
رومه کان و عه ره به به گاور بووه کان بکه و یته ری ♦♦

له هه مان کانا رۆمه کانیشی ، به ره و موسلمانانه کان ،
 له شکره گه وره که یان خسته ری . . له شکری چی ؟
 له زه ی به زه ویی خسته ری . . ته وت زنجیره شاخیکه
 و که وتۆته ری . . تدپ و تۆز و نرکه و گاله و دهنگی
 دهۆل ، له ئاسمانا خهست بوو بوونه وه . .

موسلمانانه کان هاتن سهیر ته کهن وا له شکری زۆر
 و زه بهنده له دی یه که له دی یه کانی بولقاءدا که پێ
 ته وترا : مه شاریف ، شهربازگهی دروست کردوه .

ته بچ رۆمه کان چۆن سهیری ته و له شکره
 بچکۆله یان کردبچ که له هه موو باریکه وه بو
 به راورد کردن نه ته شیا . .

موسلمانانه کان وره یان بهرز بوو ، چونکه به راستیی
 ئیمان دار بوون و مان و مرئیان به لاوه یه کسان بوو . .
 یا سهرکه وتن وه یا شه هیدی . .

برسیاری دینه بهر ده مبان :

رۆمه کان که بیستیان وا موسلمانانه کان به له شکریکی

هیدایهت دانی گهله چهوساوه کان ♦♦

رومه کان ودها نیازیان بوو به يهك لي دان ئيسلام و
لهشكري ئيسلام شوينه واري نه ميني ؛ زياد له وهی ترس
و له رزیکي زووی هیزی بازووی موسلماننه کان چوو بووه
دلپانه وه ، به تایبه تی دواي تيك شكاني قهلاي سهختي
جووله کهي خه بهر به دهستی لهشكري موسلماننه کان له
سالي پيشوودا ♦♦

زه يدي فرمانده له گهل کومه لهی ئه رکانی
لهشکردها دهستان کرد به نهخشه کیشان بو جهنگ ♦♦

خوا يارمه تی دهره ♦♦

لشكري ئيسلامي ، وهك بچروكه ، وه هایش
تازيه ♦♦ له کومه له ئادميزادتيك دروست بووه كه له وه
و پيش به ژداریي جهنگي ودها گه وره یان نه کردووه ♦
بگره فرمانده که یان بونده يه کی خزمهت گوزار بووه ،
لهشكري رویش چهند صده يه که به ژداریي جهنگه
جيهانيه گه وره کان نه کا ، به تایبهت له گهل ساسانيه کانا ♦

که نهخشه یان کیشما ، نهوه یان خسته یش چاو ،
تیۆدۆر بیر له شیوازی گه مارۆدان بکاتهوه و نهو کاته
به ئاسانی بتوانی ، یا به جارئی له ناویان به ری ، وه
یان ناچاری خۆبه دهسته وه دانیان بکات .

ئهمه زۆر ئاسانه بۆ لهشکرێکی وه ها گه وره ، بتوانی
لهشکرێکی وه ها بچووک گه مارۆ بدات و ویستی خۆی ،
له کوشتن و برپین و به دیل گرتن ، به دیی بیتی . .

ههروایش بوو ، تیۆدۆر هه ر له سه ر نهو بناغه یه
نەخشە ی کیشما بوو بۆ لهشکره که ی و هه رگیز نه ئه هات
به بیریا له کات ژمیرێک زیاتر جهنگ بخاییتی و
لهشکرێ موسلمانانه کان به سه ر زه ویه وه ما بی !!

ئه گه ر تیۆدۆر ئهمه ی بۆ هه ر که سی باس بکرا یه ،
ژییری په سه ندی نه ئه کرد یه کئی بتوانی وته کانی به ریته
دوا وه . . یان له ناو بردنی یه کجاری ی وه یان
خۆبه دهسته وه دانی دوا سه ربازی موسلمان . . چونکه
نهو لهشکره دوو سه د هه زاری یه ی رۆمه کان ، په نجا

ههزاری تهسب بووار بوون ، تهو سهو و په نجا که یشی
به ئاسن و زری و قه ئغان و چاکترین کلاوی پولا
خویان داپوشی بوو ..

کورته که ی له شکری روم ، تا تهو روزه ، له
چاکترین و تهووترین له شکره کانی جیهان بوو له مهشوق
و بچه کدا ..

زهیدی فه رمانده ، چونکه خوی له گه لا بوو ،
نهمی زور چاک ته زانی ، بویه پیش دهست پی کسردنی
جهنگ پیری له مه کرده وه و نه خمه ی بو کیشا ، لای
دایه دنی (موته - موته) و سه رباز که ی تیا دروست
کرد ، تا له و شوینه دا دوژمن نه توانی چوار ده وریان
بگری .

ئینجا کاری سه رشمانی هه موو فه رمانده یه کی دیاری
کرد : پیاوماقوو ئیکی نه وه ی عوزدی کرده فه رمانده ی
دهسته راستی له شکر ؛ که ناوی قرطبه ی کوپی

قەتادە (۲) بوو ، وە عەبايەى كۆپى مالىكى ئەنصارىنى
كردە فەرماندەى دەستە چەپى لەشكر .

بەلام دَل و ناكروكى لەشكر هەرسى فەرماندە كەى
لە گەلا بوون : زەيد و جەعفەر و كۆپى رەواحە .

هەر ئەرەندە بوو لەشكرى . مۇسلمانە كان دابەزىيە
موتە ، ئىتر شالۆوى لەشكرى رۆم رووى تى كردن . .
رووى تى كردن بە فیز و دەمار و خووەل كىشائىكەو . .
لە شىوہى شەپۆلى بە گوزمى دەريا ، چەپۆكانى بوو . .
لەشكرە بچكۆلە كەى ئىسلامىش لە موتەدا خووى
دامەزراند بوو ، بەلام لە دوورگەيە كى بچكۆلە ئەچوۋ ،
كە هەموو ساتى مەترسىيە ئەوہى لى بگرى لە لاين
دەريايە كى بان و پۆپى سەرشتەوہ نوقوم بگرى . .

(۲) ئەم مۇسلمانە بوو سەرکردەى لەشكرى عەرەبە
بەگاوربووہ كان - مالىكى كۆپى رافىلە - ي
كوشت . .

به راستی هه‌لۆیستی موسلمانان هه‌لۆیستیکی
 سامناک و پر مه‌ترسیی بوو .. چاو و میسکی له خسته
 نه‌برد و له کاری نه‌خستن .. جهرک و هه‌ناوی دا
 نه‌خست .. نه‌وه‌تا نه‌بوو هوره‌یره - خوا لێ رازیی
 ییت - ، که یه‌کتی بوو له‌وانه‌ی به‌ژداریی موته‌یان کرد،
 ئهم راستیه‌مان بۆ ده‌ر نه‌خا که تا ج راده‌یه‌ک نه‌و رۆژه
 ،ایه‌ی ترس و له‌رز بووه ، دواي نه‌وه‌ی نه‌و هه‌مووه
 خه‌لک و چه‌ک و تفاق و ئاتوون و ئاوریشه - له
 دروره‌وه - نه‌بینن . نه‌بوو هوره‌یره نه‌لێ : کاتی چاوم
 به‌وه که‌وت چاومی له خسته برد .

ئابته‌ی کورپی نه‌قه‌یم^(٣) وتی : نه‌وه چیه

(٣) ئابیتی کورپی نه‌قه‌یمی به‌له‌ویی : هاو په‌یمانی
 نه‌نصاره‌کان بوو .. به‌ژداریی جه‌نگی به‌دری
 کردووه (الرسول القاند - ١٣٥) .. له‌گه‌ل
 عوکه‌کاشه‌ی کورپی خرویه‌یلیدی نه‌سه‌دی ، شه‌هید
 کرا ، له‌و کاته‌دا که طوله‌یحه ئازاوه‌ی داوا کردنی
 پیغه‌مه‌رایه‌تی ، بۆ خۆی ، به‌ ساخته ، نابوو یه‌وه

ئەبووھورەيرە ؟ ئەللى خەللىكى زۆرت بەر چاۋ
ئەكەۋى ؟!

ۋەم : بەلى . ۋەتى : چاۋت لىمان نەبوو لە بەدرا

و خالىدى كۆرى ۋەلىدىش ھەردووكيانى كەردە
چاۋساغ و ھەۋالزانى لەشكرى خىلافەت ، كە
ئەۋە بوو لە ئەنجاما لە نىۋان لەشكرى خالىد و
ئەۋ لەشكرەدا كە طولەيخە ھەلى خەلەنەند بوو و
كۆى كەردبۆۋە ، جەنگى بوزاخەى مېژوۋىيى روۋى
دا . . .

ئەۋە بوو لەشكرى خالىد سەر كەۋت و طولەيخە
دوۋى تىكشكانى ، لە داۋاكەى پەشيمان بوۋىيەۋە و
تەۋبەى كەرد و گەپايەۋە سەر ئىسلام . جا
ئەگىر نەۋە ئەبوۋبەكر - خوا لىلى رازىيى بىت - روو
ئەكەتە طولەيخە و پىتى ئەللى : چۆنم خۆش بوئىت ،
تۆ ئەۋ دوو پىاۋچاكەت كوشتن ، عوككاشەى
كۆرى موھصىن و ئابىتى كۆرى ئەقەم ؟ طولەيخە
ۋەتى : خۋاى گەۋرە بە دەستى مې رېزى بەۋان
بەخشىيى (بە ۋەرگرتنى پلەى شەھىدىيى) ، بەلام
بە دەستى ئەۋان مې رىسۋا نەكەرد (ئا بە كافرىيى
بى كوژن) . . .

(چۆن خوای گه‌وره پشتهی کفری زۆر و زه‌به‌دهی بۆ
داین به زه‌رییدا) ئیمه به زۆریی له‌شکر سه‌واکه‌وین !

جا کئی گله‌یی له‌ نه‌بوو هوپه‌یره‌ نه‌کا ؟ له‌ هیچ
کس گله‌یی ناگرئ ، کاتێ کیشانه و پێوانه دا بنئ بۆ
نه‌و دوو له‌شکره و دوای به‌راوردکردیان به‌ ته‌م‌ای
تیاچوونی موسلمانانه‌کان بئ ، نه‌ک شکان ، به‌لکو تیاچوون
•• تیاچوونی یه‌کجاری ، که بریتی بئ له‌ ریشه‌که‌ن
بوونی ئیسلام به‌ ته‌واویی ••

خۆ نه‌گه‌ر له‌شکری ئیسلام ، که ژماره‌ی له‌شکری
رۆمی زانی ، بریاری که‌پانه‌زه‌ی بۆ مه‌دینه‌ بدایه به
بئ جه‌نگ ، هیچ گله‌یه‌کی لئ نه‌نه‌کرا • به‌لام - هه‌ر
چه‌نده ئه‌یان توونی بکشیته‌ دواوه - بریاریان دا خویان
بده‌ن له‌ له‌شکری کافران ، ئیتر نه‌وه‌ بوو به‌ره‌و موته
هه‌له‌تیان دا ••

که‌سێ نه‌ له‌ جیهانا دائی یا نه‌نئ که‌ ئه‌م هه‌له‌مه‌ته
و ئه‌م بریاره‌ چه‌نده پێ مه‌ترسیه •• وه هه‌ر له‌شکرێک

و هەر فەرماندەیهك بە کاری وا هەڵسیتی ، بە یاسای
 سەربازی ، سزا ئێدریت . . . بە تاپەتیی لەم چەرخەدا ،
 هەر سەركردەیهك ئەو پڕیارە دەر بركات بۆ هێرش و
 جەنگ كردن ، وەك ئەوەی كە زەیندی كۆری حارێشە و
 یارمەتیی دەرەكانی دەریان كرد ، ئەزا راستەوخۆ ئەدری
 بە دادگا ، گوايه ئەمە مەبەستی فەوتاندنێکی مسۆڤەری
 لەشكر بوو .

بەلام لەشكری قورئان جیاوازه . .

فەرماندە ، بۆ ئەم جوۆره کارانە ، نادری بە دادگا ،
 چونکە دواي متمانەیهکی تەواو فەرماندەیهتی پێی
 سپێراوه . . ئینجا چ فەرماندە و چ سەربازان ، هەر
 هەموویان ، چەندێ بە تەمای شەهیدین ، ئەودە بە
 تەمای ژيانى دنیا و سەركەوتن تیا ، نین . شەهیدبوون
 لە پێنازی خزادا ، ئاواتی راستەقینەى ئیماندارانە ، تا
 بە کۆمەکی خوا ، بگەنە بەهەشتی نەبڕاوه . .

بلیسہی تاکری جہنگ

ہد رسی فرمانده کہ : زہید و جہ غفر و کسوی
 رہ و احہ ، لہ ریزی یہ کہ می پیشی پیشہ و لہ بهشی
 دلی لہ شکر و وستان .. بہ رامبر دوزہنی زور و
 زہ بہندہ و وستان .. بہ دلیکی پر لہ ہیری کول نہدہ و و،
 بہ سہری بہ رز و و وستان .. گیانہ کانیاں زور
 ہد زران تہدایہ قہلم .. چونکہ لہ گہل خوشہ ویستی
 نار کروکی دلیانا مامہ لہ یان تہ کردہ .. گیانہ نوورانہ کانیاں
 بہ خوا تہ فروشت ..

چوونہ پیشہی پیشہ و ، تالہ پیشی ہموو
 سہ بازیکہ و ہ ہیدیان دہست کہوی
 تہی کی کاروباری لہ شکر ہریت بہ ریوہ دواي
 شہ ہد بوونی تہوان ؟

تہ گہر لہ شکر و و تہوان خوی فروشتہی بہ خواہ
 خرای گہورہ خوی ہاریز گاریی بو تہ تیری ..
 « و کفی باللہ و کمالا » الاحزاب/ ۳
 « و کفی باللہ ہادیآ و نصیرا » الفرقان/ ۳۱
 « وما النصیر الا من عند اللہ » الانفال/ ۱۰

لەشکری قورپان خوین چاوی برپی بووه ئاسمان،
 تالە رحمت و سۆزی بە لێ ماری برژیتێ بە سەریا . .
 ئەم بەرامبەر بە کافر وەستانە و بە هەرزان دانی
 خۆتە کەمی بە کردەووی چاک بۆ بزەپێری و لە ئاگری
 دۆزخ رزگاری بکا . .

جەنگ دەستی پێ کرد . . لە بەرزترین پلەدا
 . . و سلمانەکان دامەزراویان نواند . . بە راستیی تەنها
 ئێوانی راستەقینە وەرە و پێزی ئادەمیزاد بگەیهیتە ئەو
 پلە . . دەریایەک هێرش بێت بۆ دوورگەیەکی
 بچکۆلە و هێشتا شەبۆلە بەتەوژمەکانی بە توندی بگێڕیتە
 دراوه . .

بەلێ ، بیروباوەری دامەزراو و لێ بپان و
 کۆڵ نەدان بۆ بەرزکردنەووی ئالای « لا اله الا الله » ،
 هەموو یاسایەك ، کێشانە و پێوانەیەك ، ئەگۆری .
 ئەو سەلمێتی کەوا مەرج نیە هەموو جارێ سەرکەوتن بۆ
 زۆری تفاق و لەشکر بێتە دی . .

لەشکری رۆمەکان جار لە دوا جار شالاولی

تەختا .. سەربازەکانی ئىسلامىشى ، بىخ تفاق ، لە بەر
 دەميانا ، مەردانە ، وەستا بوون .. شەپۆلەکانی لەشکری
 خوانەناس خەريک بوو بە جارێکا خواناسەکان قووت
 بەدات ..

ئەبوابە ئەم جەنگە نەشيار و ناھەمراھ چەند ساييکي
 کەمی بخاياندايە .. ئەبوابە بە يەك لەيشتن و
 تەواوکردنی موسلمانەکان پێکەووە بوابە ، (ھەر وەك
 سەرکردە کای رۆم بيريان لێ ئەکردهووە) . کەچی بە
 پێچەوانەووە ، ئەووی کە کەسێ بە تەمای نەبوو ھاتە دیی
 .. لەشکرە بچکۆلە ئەوپەری غیرەتی نواند . پالەوانانە
 دەستی ئۆرەشانە . زۆر و زەبەندە لاکی گاور دەشتی
 داپۆمیی .. جەنگ ھەوت و ژۆزی خایاند ..
 سەربازە کۆلنەدەدەکانی قورپان ..

سەربازە بەوفاکانی پێغەمبەری خوا ..

سەلامتان لێ بێ ..

سەلامتان لێ بێ لە ھەموو موسلمانیکي بەغیر تەوہ ..

خۆم به خه جالهت ته زانم .. توو کي له شم گرژ بوون ..
موو چرکه م به لاشه دا دیت .. چاوم فرمیسکیان تیا
قه تیس ماوه ، کاتی که میستان و زوژی دوزمن دینم به
بیرمدا ..

چۆن بهر به تان ته گرت ؟

چۆن زیره تان نه ته کرد ؟

چۆن دهستان شمشیری ته گرت ؟

دیاره وه لامیش ئاسانه :

کۆمه کبی خوا .. یارمه تیی خوا .. پشه شیوانیی
خوا ، بو ته وانهی دلیان پره له ئیمان ..

لهو روژه ناسکه دا و له خاکی کافردا .. گه وره ترین
هیزی کافری تهو روژه .. ئیوهی قاره مان له بهر ده میا
به و بهری غیره ، وه شالاوه کاتیان بهرچ ته درایه وه ..

خۆشه ویسته کانم .. خوا ی گه وره گه یشته فریای
ئیره ی به غیره م .. خوا یارمه تیی تیشه ی بدات ، لهو

سه چاره پاكه وه كه ئيوه پهرو ده تان ئىلى وه رگرت ،
پهرو ده و رگرين . . .

به ئىلى . . . غيزه تى موسلمانان به شيوه يهك بوو ،
ه و پچه نده له شكردى دوزمن يهك له دواى يهك هيرش
و ماللاوى تههيتا ، به لام توانيان بى وهستين . . .

به ئىلى ، له هيرش و بو پچه وه هاتن بى وهستين .
سه لانديان غيرت تههيتا لاي موسلمانان . . . دواى
وهستاندى روم ، خويان به وه وه ته وهستان . . . ته مجاره
ئوبه ي دهست و بازووى موسلمانان شمشير دارينه
خواره وه بو سه ر كلاوى پولا و زرينى كافر . . . ته مجاره
موسلمانان كان هيرشيان دامست پى كرد . . . به صه ده ها
لاشه ي روم و عه ره به نو كه وه كانيان له و ناره دا خه ت ،
به لام هيرشه كان كبريگه ر بوون . . .

هه ر مردن ني ؟
له هه ردن به و لاوه چى تر هه يه ؟
خو ته گه ر دهستيش نه وهستين ، دوزمن دهستى وا

له کارا درینگی ناکات • وا چاکه هدر موسلمانیک بهر له
شهیدبوونی چهند لاشه یه که له کافران بخت •

زهدی فرمانده له پیشی پیشه وه برو • • تهوی
خزمت گوزار و بچکوله و نه ناسراو ، نیسلام گه یشته
فریای و دهروونی ، پیشکی ، هه موو نه دایمکی روزار
کرد • • حه یف نه ته پرو خوی نه فروشی به خوای
گه زره ؟

له پیشی پیشه وه هه لمه تی نه دا و موسلمانه کانی
هان نه دا و هه ریه که یان چهند قاتی شیر هه لمه تی نه دا • •
کافری خوانه ناس چیه و ره به موسلمان بهر بدا ؟
تهم هه پرشانه ی موسلمانه کان وایان کرد به شیک له
له شکری رۆم دهست بداته را کردن •

جا چۆن را نه کات ؟ له بهردهم کچی دا بووهستی ؟
له بهر دهم موسلمانیکا درهنگیه بگاته به ههستی ؟ سهربازی
بو پاره و رابواردن هاتی ، یاوی مهیدانی شهید وستان
نه !

کوان . موسلمانە شههید ویسته کانی ئەم چەرخە ؟
سویاس بۆ خوا سەرانی سەرزەویی پریهتی
لێیان و هه‌و روژیکیش ئه‌ی سه‌لمین که :

شوین که وتوو راسته‌قینه‌ کانی قورئان - ئە گەرچی
هێتا له‌ چاو کافراندا زۆر که‌من - هه‌موو ده‌می ئاواتی
شه‌هیدی ئەخوازن .

به‌لام زۆربه‌ی له‌شکری کافر هه‌ر خه‌ریکی جه‌نگ
و گوشتار بوو ، هه‌ولی ئەدا به‌ هه‌ر شتیه‌یه‌ک بوو
چرا ده‌وری موسلمانە کان بگرێ . . به‌لام بێ هووده‌ بوو
و هه‌موو جارێ ده‌ستی له‌ بنی که‌نووی خاییه‌وه‌ ده‌ر
ئێچرو . .

یه‌که‌م به‌لگه‌ش به‌رگه‌ گرتی موسلمانە کان و
به‌رده‌واسیان بوو له‌و جه‌نگه‌ ناهه‌مواردا بۆ ماوه‌ی حه‌وت
روژ ، مه‌گه‌ر تاریکایی شه‌و له‌ یه‌کتری جیای
بکردنایه‌ته‌وه‌ .

له‌شکری ئیسلام به‌ شتیه‌یه‌کی بیرلێ نه‌کراوه‌

خ رینکی جهنگ بوو، تا روژی شه شه، وه ته وه بوو لهو
 روژه دا هه رستی فەرمانده که به سهری به رزه وه ده ستیان
 له ملی شه هیدی کرد .. به شه هید بووتی هه ر سیکیان
 له شیکری موسلمانان کان تهو هیز و پیزه ی نه دا .. به لام
 خوای گه وره خوی نه خشه ته کیشی . خوی ده رمانی
 هه مرو ده ردیک ته تیری . کومه لی خواناس که له ته
 خوادا راست ته کات ، ده ی تیر مسو کهره به روه ردگار
 نه خشه ی سهر فزایی بو ته تیشی . ته وه برو خالی دی
 کوپی وه لیدی گه یاند ..

هه ر سنج فەرمانده که تا پنج روژ هه ر له به یانیه وه
 هه تا یواره له پشی پشه وه ی له شکر دا بوژن ته جهنگین
 .. بهم ده ست و بهو ده ست - به کومه کی و پشتیوانی
 خوا - شالوی هیرشی له شکر ی بی پایان ته گپرایه
 دواوه ، زیاد له وهش به که له دوا ی به هه له تیان
 ته دایه سهریان تا به راست و به چه پا لاشه ی بی سهر و
 سه ری بی لاشه یان له مه دانا له سهر به که ته په کن ..

شه‌یدای شه‌هیدی

ته‌وه بوو له روژی شه‌ه مدای زه‌یدی فەرمانده‌ی
یه‌کم، له پیشی ریزه‌کانه‌وه، ئالای له‌شکری به‌ده‌سته‌وه
گرتبوو. •• ئه‌و ئالای سیه‌ی که‌ یه‌مه‌یه‌ری خوا - صلی
الله علیه وسلم - له قه‌راغی مه‌دینه‌دا دای به‌ده‌سته‌وه،
پیش ته‌وه‌ی له‌شکر بکه‌وێته‌ ری ••

ته‌و روژه له‌شکری رو‌مه‌کان به‌ته‌وازی زو‌زی
سه‌ند •• فەرمانده‌ی خواناسیش پ‌اله‌وانا به‌شیراته،
م‌ردانه، له‌ به‌ر ده‌میانان ده‌ستا ••

له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه‌ رهی کافری ئاز‌سته‌ کرا •

زانیك و دوان نه‌برون •

هه‌موو گیانی هه‌نجن هه‌نجن کرا ••

رهی خرا‌نه‌ان، له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه‌ بج‌ه‌روا

گوشتی نه‌بریی ••

کافر منه تی نه بیی ..

ههزاره ها شهید بڼ ، نه مامی ئیسلام ، ئینجا زیانر
که شه دار نه بیی .

شهیدان بو به ههشت نه پوڼ .

ئه و جوړه بلیته ی به ههشت دهستی هه موو که سستی
ناکه ویی .. ییاوی نه ویی و دهستی بی گاتی .. لاشه ی
زهیدی پالوان ، به رمی دوژمن کون کون کرا ..
هه تا توانای تیا بوو خوی گرت ، تا نه هیلای ئالای له سکر
بکه ویته زه ویی ، تا نه وه بوو جه عفری فرمانده ی دوو دم
دهستی دایه ئالا و له زهیدی وهر گرت ، بی نه وه ی
بکه ویته زدوی ..

رهنگ زهرد و خه جالهت خو مان ، زور به ی
موسلمانانی چهر خه کانی دواوه . نه مامی ئیسلامی ئازیر
به خوینی کتی ئاو دوا و گه شه ی کرد و سایه و سیهری
بی گه شمت ، وه کتی ش له سیهره که یا خریکی
برینه وه یه تی ؟!

پلهی به رزی شهیدان له کوئ و رووی دهشی

تایین فرۆشان له کوئ ؟

با هەر کهسێ ، که خۆی به موسلمان نهزانی ،
سه رنجی خۆی بگری : بزانی له پیناوی ئیسلامدا
اندوو بوونی زۆره ، یان نه و خزانهت و پایه دنیا بیهی
که به زوی ههڵ گرتی ئیسلامه وه پێی دراوه ؟

نه گهر راست گو بین و نه به رازرده بکهین نه و سا
نه زاین چه ند رووپه شی دیوانی خواین !

گوايه ماومانه رووپه شی نه جیهانه ییت به سه رمانا ؟
دهی با هەر به و پێی بهش به ته مای قیامت بین !

هه ر چۆن بوو شهیدان گه شسته مه نزلای
راسته قینه یان و پێغه بهری خواش - صلی الله علیه
وسلم - ، هه ر له و روژه دا ، هه وای شهید بوونه کهی
دا به موسلمانان کان ..

نه وه بوو پێغه بهری خوا - صلی الله علیه وسلم -
چووه سه ر میبه ر و باسی هه ر سێ شهیده کهی کرد ،

ئەمەش دواى ئەوئى خەوى گەورە مەيدانى جەنەت و
 رورداوە کانی هەنایە پێش چاوی پێغەمبەر .. بۆی باس
 کرد کەوا زەید پێوانە دەستی داوئە ئالا و شەیتانیش
 ھاتۆتە لای و ژيانى بە لاوہ خوښەوێست و مردنى لە
 لا ناخۆش کردووہ و خوښەوێستى ژيانى دناى بردۆتە
 دلەوہ ، کەچى زەید پێى و تووہ : ئا ئیست ، لە کاتىکا
 ئیمان لە پێو دلە کنا جى کیر بوژە ، ژيانى دنایم بە لاوہ
 خوښەوێست ئەکەى ؟ جا بەرەو پێغەمبەر ھەلمەتى دا ..
 پێغەمبەرى خوا - صلى الله عليه وسلم - رەحمت بارانى
 کرد و فەرمووی داواى لى خوښ بوونى بۆ بکەن ، بە
 ھەلمەتەوہ چووہ بە ھەشتەوہ .

کاتى کە جەنگ تەواو بوو و پێغەمبەر - صلى الله
 عليه وسلم - ھەوائى پێ گەشت خەفەتکى زۆرى خوارد
 بۆ شەھیدبوونى ھەر سێ فەرمادەکەى کە لەو وێش
 خەفەتى وای نەخوارد بوو .. بۆیە سەھەرى دا لە کەس و
 کاریان بۆ دل دانەوہ و سەرخۆشى لى کردنیان ..
 کە گەشتە مالى زەید کچە بچکۆلەکەى بە پرمەى

گریانه زه خۆی گه یانده پیغه بهیری خوا - صلى الله
عليه وسلم - هه ره کو بلی : بارکم شهید بووه و جده
له تو ، که له جیگهی بارامانیت ، که سێ ترکت ابهین ..

هه لویهستی ئهم کچه کاری کرده سهر پیغه بهیری
خوا و دهستی کرده گریان به داده که دهنگی گریان و
هه نینسکه دانی بهرز بوویهوه . فرمیسکه به چاوی
پیرۆزی به خوڕ رزانسه خواروه ، بو زهیدی
خۆشه ویدی . ئهو زهیدی سالا های سال له که لانا
زیانی ئه دایه سهر .. ئهو زهیدی که نه چۆوه له که
بارک و مامه یا بو لای دایکی و بو ناو کهس و کاری ..
ئ و زهیدی ئه وه ندهی خوش ئه و یست به یاسای ئهو
کاته ، تا ئیسلام قه ده غهی نه کرد بوو ، کردیه کپوری
خۆی .. ئهو زهیدی که یه کهم کهس بوو له بهنده کانا
ئیمان بیتی .

کاتی سه عدی کپوری عوباده ئهم گریانهی به
پیغه بهیری خواوه بیتی ، سهری سهر ئه ما ، بو یه پرسی :

ئەمە پىچە ئەي يىغەنبەرى خوا ؟!

واتە : ئەم گريانە بۆ ؟

ئەم كارە كەي بۆ تۆي بەپېز ئەشېت ؟

فەرموۋى :

• ئەمە گريانى خۆشەويستە بۆ خۆشەويستە كەي •

واتە : زەيىدىم زۆر خۆش ئەۋى •• جگەرم
سورتاۋە بۆي •• جىگە كەي لە كىرۈكى دىلا چۆل
• بوۋە •

خۆزگەم بە زەيد •• زەيدى خۋاپى داۋ •• ئەۋەندە
خاۋەنى ناۋچاۋىكى رۆشنە لە سەر زويىدا ئەكەۋىتە
مالى موحەممەدى كوپى عەبدوللاي يەكەم خۆشەويستى
خۋا •• دوايش ناچىت ۋە بۆ ناۋ كەس و كارى ••
ئەۋەندە دىل و نىيازە كەي باكن ئەيىتە خۆشەويستى
يىغەنبەرى خوا - صلى الله عليه وسلم - •• لەۋ دىلە
پاكە فراۋاندا جىيى خۆي ئەكەتەۋە •

خۆزگەم بە زەید ، وا بوو قوتایی راستەقینە
قورپان ..

خۆزگەم بە زەید ، وا بوو سەربازی بە وەفا و
فەرماندەى چاوەنەترس و فیداکاری لەشکری ئیسلام ..

خۆزگەم بە زەید ، وا بوو یەکتێ لە شەهیدە
ناودارەکانى ئۆسمەنى ئیسلام و بەهەشتى بەرینى بۆ هەتا
هەتایی مسۆگەر کرد ..

خۆزگەم بە زەید و هاویرانى زەید ..

لە کۆتاییدا داواکارین خواى گەورە لە سەر
ریبازی قورپان لامان ئەدا و بە مۆسڵمانانە سەر بێتێوه ..
واخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين .

سەرچاوه كان

پهراړ	دانه
۱ - الاستيعاب	ابن عبد البر
۲ - اسد الغابة	ابن الاثير
۳ - الاصابة	ابن حجر العسقلاني
۴ - حياة الصحابة	الكاملهوي
۵ - الرسول القائد	خطاب
۶ - السيرة النبوية	ابن همام
۷ - صفة الصفرة	ابن الجوزي
۸ - صور من حياة الصحابة	الهاشا
۹ - غزوة أحد	باشميل
۱۰ - غزوة مؤتة	باشميل

ناوهرۆك

باس	لاپهه
پیشه کهن	۴
پیشه کبی	۵
یاسای نه فایبی	۷
به دیدار شادبوون	۲۰
خوشه زیستی راسته قینه	۳۰
دست دریزی نارهوا	۳۸
غیره تی پیشهوا	۴۷
دهرای فراوان و دورای بچکوله	۵۳
پلنسه ی ئاگری جهتک	۶۷
شهیدای شهیدیی	۷۵
سه رچاره کان	۸۲

رقم الايداع في المكتبة الوطنية ببغداد ٨٨٢ لسنة ١٩٨٦